

Nr 439.

Av herr **Tjällgren**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till uppbördsförordning, m. m.

I propositionen nr 370 föreslår Kungl. Maj:t en genomgripande omläggning av uppbörden av skatt. Genom det nya förslaget till uppbördsförordning komma arbetsgivarna att åläggas ett betydelsefullt arbete med kännbart ekonomiskt ansvar i samband med skatteuppbörden. De skola nämligen verkställa avdrag å lönen för sina anställda och därefter inbetala dessa medel enligt de i förordningen givna bestämmelserna. Då arbetsgivarnas medverkan i det nya uppbördssystemet är av så väsentlig betydelse, är det nödvändigt att en klar definition ges av begreppet arbetsgivare i förordningen. Även begreppet arbetstagare bör givetvis på samma sätt fixeras. Någon sådan definition finnes icke i förordningen, men i anvisningarna till § 46 i den föreslagna uppbördsförordningen säges, att »med arbetsgivare förstås enligt denna förordning envar, som ingått avtal med annan person, att denne skall utföra arbete för hans räkning och som i följd härav är skyldig att utbetala lön till denne». Vidare säges i anvisningarna att då en person åtagit sig utförande av arbete och i sin tur anställt arbetstagare, är han att anse som arbetsgivare gentemot dessa. Huruvida han skall betraktas som arbetstagare i förhållande till sin uppdragsgivare eller såsom självständig företagare, får bedömas med hänsyn till dels innebörden av det mellan dem träffade avtalet, dels ock arten av den förvärvsverksamhet, som av uppdragsgivaren bedrivs.

Det är uppenbart, att det i åtskilliga fall kommer att bli tveksamt, om en person skall anses vara arbetsgivare i förordningens mening eller ej. Är han arbetsgivare skall han verkställa löneavdrag, är han det ej, bortfaller denna skyldighet. Besked härom måste ges åt de tveksamma, och enligt departementschefens uttalande torde det vara avsikten att överlämna denna sak åt de lokala skattemyndigheterna. Man kan emellertid ifrågasätta, om det är lämpligt att helt överlåta uppgiften åt de lokala skattemyndigheterna att lämna bindande besked om vem som är att betrakta som arbetsgivare. Visserligen äga dessa myndigheter god kännedom om de enskilda fallen men den risken föreligger, att praxis kommer att skifta mycket i olika delar av landet. Någorlunda enhetlig bedömning av dessa frågor är önskvärd för att uppbördssystemet skall fungera friktionsfritt.

I anvisningarna till § 46 ges vissa riktlinjer, men de äro ingalunda uttöm-

mande och dessutom i vissa fall icke tillfredsställande. Det säges i anvisningarna, att det ofta förekommer vid skogsarbete, dikningsarbete och byggnadsarbete m. m. att en person åtager sig att utföra visst arbete och i sin tur anställer en eller flera personer för dess utförande. Särskilt i mellersta och norra Sverige är det vanligt, att en skogsägare träffar avtal med en jordbrukare, att denne skall mot visst pris verkställa avverkning. Jordbrukaren (köraren) utför timmerkörslor men anställer skogsarbetare (huggare), som verkställa huggning. I sådana fall är jordbrukaren att anse som arbetsgivare gentemot de av honom anställda. Då inkomsten av avverkningen för jordbrukaren i regel torde utgöra inkomst av jordbruk eller rörelse, blir denne vanligen att betrakta som självständig företagare, säges det.

Jag kan för min del icke godkänna den uppfattningen, att skogskörarna i mellersta och norra Sverige skola anses såsom arbetsgivare i förhållande till huggarna. Oavsett om en klar definition av begreppet arbetsgivare kommer att ges i uppbördsförordningen eller ej, måste anvisningarna på denna punkt omarbetas.

Det må först påpekas, att bortsättande av skogsdrivningar på kontrakt sker endast inom övre delen av Dalarna samt i Norrland med undantag för Gästrikland och Hälsingland. Förhållandet mellan huggare och körare i dessa områden är av sådan art, att det vore orimligt att ålägga körarna att svara för huggarnas skattebetalningar. Före 1936 voro körarna genom kontraktens formulering i en mycket svår mellanställning mellan de verkliga arbetsgivarna och huggarna. Dessa missförhållanden åstadkommo en långvarig skogskonflikt, där det från arbetarsidan hävdades, att körning och huggning borde skiljas fullständigt från varandra i likhet med vad som skett i södra Sverige. Resultatet av konflikten blev en kompromiss som innebar ett steg i denna riktning. Vintern 1943/44 genomkämpade Norrlands skogskörare en strid i samband med övergången till regelrätta prisavtal för skogskörslor, och därvid hävdades från Riksförbundet landsbygdens folksida den uppfattningen, att det icke kunde uppstå ett tillfredsställande läge, förrän körningen och huggningen skilts från varandra. Uppgörelsen efter denna konflikt innebar ytterligare ett steg i denna riktning. Enligt nu gällande ramavtal mellan å ena sidan domänverket och Föreningen skogsarbeten och å andra sidan Riksförbundet landsbygdens folk är klart utsagt, att köraren icke är att betrakta som arbetsgivare. I avtalets § 3 säges, att »kontraktstagaren — d. v. s. köraren — anskaffar erforderligt antal huggare och intager i förhållande till huggarna förmansställning i allt som avser samarbetet mellan honom och huggarna, därest *arbetsgivaren* ej föredrager att själv anskaffa huggare och utöva den tillsyn, som åvilat köraren». Det förefaller som om man vid propositionens utarbetande icke skulle ha ägt kännedom om de nu rådande förhållandena mellan körare och skogsägare i ifrågavarande områden. Man synes ha stött sig på en promemoria utarbetad

av en tjänsteman inom Svenska arbetsgivareföreningen, enligt vilken de nu brukliga kontrakten skulle vara entreprenadkontrakt. Som stöd härför åberopas ett utslag av arbetsdomstolen nr 88 år 1942. Men denna dom fälldes innan de båda nämnda konflikterna hade ägt rum, och som följd därav nya avtalsformer kommit till stånd.

Skulle körarna nu åläggas arbetsgivarefunktioner i fråga om skatteuppbörden skulle de fördelar de lyckats tillkämpa sig gentemot huggarna spolieras. Läget skulle i så fall lätt kunna bli sådant, att skogskörarna tvingas uppta en ny strid för att förmå de verkliga arbetsgivarna att påtaga sig de skyldigheter, som rätteligen böra åvila dem. Det må också framhållas, att skogskörarna rent tekniskt sett skulle ha svårt att fullgöra de åligganden, som krävas av arbetsgivare enligt den föreslagna uppbördsförordningen. De äro enkla människor, som i regel sakna kännedom om bokföring, även i dess enklaste former. På grund av arbetsförhållandena i de norrländska skogarna och de stora avstånden skulle det även bli mycket svårt för dem att verkställa inbetalningarna av skatteavdragen på huggarnas lön. Körarnas ekonomiska ställning är inte heller i genomsnitt sådan, att de rimligen böra bära det ekonomiska ansvar, som genom uppbördsreformen kommer att påvila arbetsgivarna.

Enligt min mening böra således skogskörarna i de ifrågavarande områdena icke anses som arbetsgivare och följaktligen icke heller åläggas att verkställa avdrag å huggarnas lön för skattens gäldande. Dylig skyldighet bör givetvis icke heller åläggas personer, som inom andra yrken arbeta under betingelser, som äro likartade med skogskörarnas ställning som mellanhand mellan de anställda och de verkliga arbetsgivarna. För att irriterande tvister icke skola uppstå är det nödvändigt att i författningstexten precisera vem som skall anses vara arbetsgivare och vem som skall anses vara arbetstagare. Det vore också önskvärt, om dessa definitioner exemplifierades.

Med anledning av vad sålunda anförts får jag hemställa,

att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 370 måtte besluta sådan ändring av den i densamma föreslagna uppbördsförordningen att begreppen arbetsgivare och arbetstagare kunna bestämt fixeras, samt att vid denna fixering de synpunkter, som här ovan framförts, måtte beaktas.

Stockholm den 13 november 1945.

L. Tjällgren.